

बी. ए. भाग २ सत्र-३

Discipline Specific Core Course (DSC-III) Marathi Paper No. III

विद्याशाखीय विशेष गाभा (DSC-III)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक ३ नाटक साहित्यकृती देवबाभळी व अभिवाचन - प्राजक्त देशमुख

प्रश्न संच

१. आवलाई अंगणात..... ने सरावत होती.

अ. मातीने

ब. सड्याने

क. शेणाने

ड. मातीने

२. भाकऱ्या थापताना..... गीत म्हणत होती.

अ. आवलाई

ब. लखुबाई

क. तुकाराम

ड. वरील पैकी नाही

३. आमच्या बुवांनी..... मंगळागौर आणली की काय असे आवलाई म्हणाली.

अ. तिसरी

ब. पहिली

क. दुसरी

ड. लहान

४..... खाली येताना सुद्धा कणभर दम खाती.

अ. विमान

ब. आकाश

क. झोळी

ड. टोपी

५. देवबाभळी नाटक हे..... अंकाचे नाटक आहे.

अ. दोन

ब. तीन

क. चार.

ड. एक

६. तुकाराम महाराज..... झाडाखाली बसले होते.

अ. वडाच्या

ब. चिंचेच्या

क. बाभळीच्या

ड. पिपंळच्या

७. तुकारामांनी लखुबाईला..... नावाने हाक मारली.

अ. ताई

ब. बाई

क. आई.

ड. स्त्री

८. आवलाई..... गावात राहत होती.

अ. पंढरपूर

ब. आळंदी

क. देहूगाव

ड. भामनाथ

९. लखुबाई..... राहत होती.

अ. भामनाथाच्या डोंगरावर

ब. दिंडीरवनात

क. आळंदी

ड. परगडे

१०. आवलाईचे नाव काय होते.

अ. विठाई

ब. निनाई

क. जिजाई

ड. मीराई

११. आवलाई लखुबाईला कामाबद्दल..... देणार नाही असे म्हणाली.

अ. मोहरा   ब. जमीन   क. होन   ड. सोने

१२. आवलाईच्या पायातील काटा..... यांनी काढला.

अ. तुकाराम   ब. विठ्ठल   क. लखुबाई   ड. गोसावी

१३. देवबाभळी नाटक.....अंकाचे आहे

अ. दोन   ब. तीन   क. चार   ड. एक

१४. आवलाईचे..... पावसात गळत होते.

अ. स्वयंपाक घर   ब. छप्पर   क. छप्पर   ड. देवघर

१५. .... फुलाचा वास आवलायच्या घराजवळ येत होता.

अ. तिवडीच्या   ब. गुलाबाच्या   क. झेंडूच्या   ड. वरील सर्व

१६. तुकारामांनी सावकारीच्या वह्या..... नदी मध्ये बुडवले.

अ. यमुना   ब. गंगा   क. कृष्णा   ड. इंद्रायणी

१७. आम्हा घरी धन..... रत्ने.

अ. शब्दाची   ब. सोन्याची   क. चांदीची   ड. तांब्याची

१८. आवलाईस..... भीती वाटत होती.

अ. तुकारामांची   ब. लखुबाईची   क. इंद्रायणीची   ड. अंधाराची

१९. सं. देवबाभळी नाटकाचे लेखक कोण आहेत.

अ. प्रकाश देशमुख   ब. प्राजक्त देशमुख   क. विलास देशमुख   ड. रितेश देशमुख

२०. लखुबाई कोणाचे तोंड तुरट असल्याचे म्हणते.

अ. विठ्ठलाचे   ब. तुकारामांचे   क. आवलाई   ड. स्वतःचे

२१. तुरटी काय आणि खडीसाखर दिसायला..... तर असते.

अ. वाईट   ब. सारखी   क. गोल   ड. कडू

२२. आवलाई ही..... प्रकारची बाई होती असे नाटकात दिसून येते.

अ. फटकळ   ब. क्रोधाग्नी   क. चिडखोर   ड. वरीलसर्व

२३. आवलाई तुकारामांना..... भाकरी घेऊन गेली होती.

अ. भामनाथाच्या टेकडीवर ब. दिंडीरवनात क. भंडाऱ्याच्या डोंगरावर ड. देहूगावला

२४. आवलाईच्या पायाला..... होता.

अ. काटा टोचला ब. साप चावला क. दगड लागले ड. पाय वात आली.

२५. आवलाईच्या पायातील काटा..... यांनी काढले.

अ. लखुबाई ब. तुकाराम क. विठ्ठल ड. गोसाडी

२६. लखुबाई..... यांना भला माणूस आहे असा उल्लेख करते.

अ. विठ्ठल ब. गोसाडी क. तुकाराम ड. वरील सर्व

२७. लखुबाईला पहिल्यानंतर आवलाई..... भाई झाला.

अ. आईचा ब. देवाचा क. बाईचा ड. वरीलपैकी नाही

२८. आवलाई विठ्ठलास..... नावाने संबोधते.

अ. काळतोंड्या ब. इख क. भूत ड. वरीलपैकी सर्व

२९. लखुबाई घरातून जातांना शेवटी..... घेऊन जाते.

अ. सावकारकीच्या वह्या ब. कपडाची चिंधी क. विठ्ठलाची मूर्ती ड. काही नाही

३०. आवलाई विठ्ठलास..... नावाने संबोधित होती.

अ. लालातोंड्या ब. बिनतोंड्या क. काळतोंड्या ड. वरील पैकी नाही

३१. किसनाच्या गोष्टीत रुक्मिणी येवो ना येवो..... आलीच पाहिजे.

अ. पार्वती ब. राधा क. रुक्मिणी ड. वरील पैकी नाही

३२. इथलं तिथलं टाळ कुटत बसण्यापरीस आपल्या..... टाळ कुटावा असे लखुबाई म्हणते

अ. देवाचा ब. शक्तीचा क. आत्मनंदाचा ड. प्रश्नाचा

३३. एका..... जरी खोटं असली तरी आख्खी बैलगाडी एका बाजूला ओढत चालती.

अ. बैलात ब. दोरीत क. जोडीत ड. चाकात

३४. नाही नाही म्हणत..... स्वयंपाक घराजवळ आली.

अ. यमुना ब. इंद्रायणी क. गंगाई ड. वरीलपैकी नाही.

३५. आवलाई शेवटचे पावसात कधी भिजली होती.

अ. बाजाराला जाताना

ब. भाकरी घेऊन जाताना

क. वाळत घातलेले कपडे काढताना

ड. पंढरपूरला जाताना.

३६. आपण बायकांना..... भीती नसावी असे लखुबाई म्हणते.

अ. अंधाराची

ब. नवऱ्याची

क. पाण्याची

ड. भुताची

३७. मुलगी झाली तर तुकाराम तिचे नाव..... ठेवायचे ठरवले होते.

अ. गंगाई

ब. विठाई

क. इंद्रायणी

ड. रखुमाई

३८. रुक्मिणीचे भोग..... भोगावे लागणार नाही असे लखुबाई म्हणते.

अ. रखुमाईला

ब. राधेला

क. गंगेला

ड. पार्वतीला

३९. तुकाराम महाराजांनी दोन्ही हातवर करून 'पांडुरंग' 'पांडुरंग' असे म्हणल्यानंतर..... पाऊस पडला असे आवलाई म्हणते.

अ. फुलांचा

ब. पाण्याचा

क. पैशाचा

ड. कागदांचा

४०. सगळी नदी..... भरून वह्यांची पाने होती असे आवलाई सांगते.

अ. दुथडी

ब. पूर्ण

क. थोडी कमी

ड. सरी

४१. रुसायचं काम..... असे आवलाई म्हणते.

अ. रखुमाईचे

ब. लखुबाईचे

क. गंगाईचे

ड. इंद्रायणीचे

४२. सावकारकी बुडवण्यापूर्वी तुकारामांना लोक..... म्हणून संबोधित होते.

अ. महाराज

ब. बुवा महाराज

क. संत महाराज

ड. तुकाशेठ

४३. लखुबाईचा अबोल..... होता.

अ. तुकारामांशी

ब. अवलाईशी

क. विठ्ठलाशी

ड. स्वतःशी

४४. तुकारामांनी चार-सहा महिने आवलाई जवळ देहूत राहण्यासाठी विनंती ..... केली.

अ. जाऊबाईनां

ब. विठ्ठलांना

क. लखुबाईनां

ड. कान्हाभावोजीनां

४५. लखुबाई जाताना आवलाईच्या घरात काय ठेऊन गेली.

अ. पैसे

ब. गाठोडे

क. विठ्ठलाची मूर्ती

ड. कापडाची चिंधी

४६. संत तुकारामांच्या बायकोचे नाव काय ?

अ) आवलाई   ब) लखुबाई   क) जना   ड) राधा

४७. शुद्ध सौंदर्याची लयबद्ध रचना म्हणजे ललित कला, असे कोणी म्हटले आहे?

अ) थॉमस मत्रो   ब) क्लार्क बेल   क) बा. सी. मर्देकर   ड) भालचंद्र नेमाडे

४८. 'नाट्यशास्त्र' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?

अ) अभिनवगुप्त   ब) गो. के. भट   क) ना. सी. फडके   ड) भरतमुनी

४९. 'देवबाभळी' या नाटकाचे लेखक कोण आहेत?

अ) तुकाराम   ब) प्राजक्त देशमुख   क) लखुबाई   ड) विठ्ठल

५०. विठ्ठलावर रुसून लखुबाई कोठे आली आहे?

अ) आनंद वनात   ब) दिंडीर वनात   क) देहूगावात   ड) पंढरपूरात

५१. 'देवबाभळी' हे नाटक कोणत्या दोन स्त्रियांचे दुःख मांडते आहे.

अ) आवलाई व लखुबाई   ब) राधा आणि पार्वती

क) रुक्मिणी आणि लखुबाई   ड) विठाबाई आणि आवलाई

५२. आवलाईच्या पायात कोणता काटा घुसतो ?

अ) बोरीचा   ब) देवबाभळीचा   क) सोंदड   ड) मखमल

५३. आवलाई आपली जखम बांधण्यासाठी कुणाचा शेला घेते ?

अ) रुक्मिणीचा   ब) तुकारामाचा   क) सावजीचा   ड) विठ्ठलाचा

५४. आवलीच्या थोरल्या दिराचे नाव काय होते ?

अ) सावजी   ब) रावजी   क) खंडू   ड) पांडू

५५. विठ्ठलाचे नामस्मरण करायला तुकोबा कोणत्या डोंगरावर बसत होते.

अ) भवानी   ब) भंडारा   क) वाघजाई   ड) आळंदी

५६. कर्जाच्या वह्या तुकोबांनी कोणत्या नदीच्या पात्रात बुडवल्या ?

अ) इंद्रायणी   ब) मुळा   क) मुठा   ड) गिरणा

५७. विठ्ठलावर रूसून रखुमाई कुठे जाते?

अ) माहेरी   ब) दिंडीर वनात   क) मावशीकडे   ड) आवलीकडे

५८. लखुबाई आवलाईचे घर कधी सोडून जाते ?

अ) जखम भरल्यावर   ब) जेवण झाल्यावर   क) पाऊस पडल्यावर   ड) तुकोबांनी जा म्हटल्यावर

५९. विठ्ठलासाठी आवलाई खालीलपैकी कोणते विशेषण वापरत नाही?

अ) इठ्या   ब) काळतोंड्या   क) पांड्या   ड) सोड्या

६०. लखुबाईवर चिडलेली आवलाई तिच्या डोक्यात कोणती वस्तू घालणार असते ?

अ) विट   ब) पाण्याचा तांब्या   क) हंडा   ड) दगड

६१. नाटककार प्राजक्त देशमुख यांच्या घरी कोणत्या संप्रदायाची समृद्ध परंपरा होती?

अ) नाथ   ब) दत्त   क) नागेश   ड) वारकरी

६२. नाटक ही कोणती कला आहे?

अ) दृक   ब) श्राव्य   क) प्रयोगरूप   ड) आभासी

६३. 'देवबाभळी' या नाटकात आवलाई लखुबाईशी करत असलेल्या चर्चेतून कोणते पात्र उभे राहते?

अ) सावजी   ब) विश्वंभर बुवा   क) तुकाराम   ड) कनकाई

६४. आवलाई भंडान्याच्या डोंगरावर तुकारामांच्यासाठी कोणता पदार्थ घेवून गेली होती?

अ) भाकरी   ब) लापसी   क) खीर   ड) मांडे

६५. 'देवबाभळी' नाटकातील पात्रांची भावस्थिती उलगडण्यासाठी कशाचा वापर केला आहे?

अ) गीते   ब) मोजक्या घटना   क) कमी प्रसंग   ड) कमी पात्रे

सविस्तर उत्तरे लिहा.

प्रश्न क्रमांक 2 व 3 सविस्तर उत्तरे लिहा.

1. 'देवबाभळी' नाटकातून दुर्लक्षित स्त्री मनाच्या भावना व्यक्त झाल्या आहेत या विधानाची चर्चा तुमच्या शब्दात लिहा.
2. 'देवबाभळी' नाटकातील आशय सूत्रे स्पष्ट करा.
3. 'देवबाभळी' नाटकातील आलेल्या पात्रांचे वर्णन करा.
4. 'देवबाभळी' नाटकातील आलेला संघर्ष तुमच्या शब्दात लिहा.
5. 'नाटक' या साहित्य प्रकाराची संकल्पना स्पष्ट करून संगीत नाटकाची वैशिष्ट्ये लिहा.
6. 'देवबाभळी' या नाटकाचे कथानक तुमच्या भाषेत सादर करा.
7. 'देवबाभळी' या नाटकातील संवाद म्हणजे आत्म अविष्काराचे देणे या वाक्याचे समर्थन तुमच्या भाषेत करा.
8. 'देवबाभळी' या नाटकातील दोन दुर्लक्षित स्त्रिया आवलाई व लखुबाई यांचे स्वभाव वैशिष्ट्ये लिहा.
9. 'देवबाभळी' या नाटकातील व्यक्तींचे जीवन आलेल्या घटनांच्या स्पष्ट करा.
10. 'देवबाभळी' नाटक म्हणजे स्त्रीवादाची संयत मंडणी करणारे नाटक या विधानाची सोदाहरण चर्चा करा.
11. व्यवहारिक जग ते अलौकिकापर्यंतचा प्रवास लखुबाई आणि आवलाई या पात्रांच्या आधारे स्पष्ट करा.
12. 'देवबाभळी' नाटकाच्या आधारे विस्कळीत झालेला संसार आणि ईश्वर भक्तीत रममना झालेला पती यात कुटुंबाचा गाढा ओढणाऱ्या एका स्त्री कथा या विषयी चर्चा करा.
13. स्त्री मनाच्या भावना व जीवनाविषय दृष्टीकोण व्यक्त करणारे संवाद आणि प्रसंग सोदाहरण स्पष्ट करा.
14. मानवातील देव आणि देवातील मानव यांचे दर्शन 'देवबाभळी' या नाटकातून आलेल्या संवादच्या आधारे स्पष्ट करा.
15. पत्नीच्या पती विषय भावना 'देवबाभळी' या नाटकातून येणाऱ्या प्रसंगाच्या आधारे स्पष्ट करा.
16. नाटक या साहित्य प्रकाराची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.
17. नाटक या साहित्य प्रकाराचे घटक स्पष्ट करा.
18. 'देवबाभळी' या नाटकाचे कथानक तुमच्या शब्दात लिहा.
19. 'देवबाभळी' या नाटकातील आशयसूत्रे स्पष्ट करा.
20. 'दोन संसारी स्त्रियांचा मनोमय संवाद म्हणजे 'देवबाभळी' नाटक' हे विधान स्पष्ट करा.
21. 'देवबाभळी' नाटकात चित्रित झालेल्या संघर्षाची विविध रूपे स्पष्ट करा.
22. आवलाई आणि लखुबाई यांचे भावविश्व रेखाटा.
23. आवलाई आणि लखुबाई या व्यक्तिरेखा स्पष्ट करा.
24. 'देवबाभळी' या नाटकाचे नाट्य विशेष विशद करा.
25. आपण अभ्यासलेल्या 'देवबाभळी' या नाटकाच्या आधारे 'देवबाभळी' या नाटकाच्या भाषेचे वेगळेपण अधोरेखित करा.
26. आवलाई आणि लखुबाई यांच्या भाषेचे परस्पर वेगळेपण स्पष्ट करा.
27. 'देवबाभळी' नाटकातील गीतांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

लघुत्तरी उत्तरे लिहा

प्रश्न क्रमांक 4 लघुत्तरी उत्तरे लिहा (सराव प्रश्न प्रश्न पेढी)

१. 'देवबाभळी' नाटकाचे नाट्यविशेष थोडक्यात लिहा.
२. 'देवबाभळी' नाटकातील भाषिक विशेष थोडक्यात लिहा.
३. 'देवबाभळी' नाटकातू आलेले ग्रामीण जीवन तुमच्या शब्दात लिहा.
४. देवबाभळी या नाटकातील गीतांचा वापर
५. मानवातील देव व देवातील मानव यांचे दर्शन देवबाभळी या नाटकातून कसे घडते त्याची तुमच्या शब्दात मांडणी करा.
६. ग्रामीण बोली व शब्दांचा प्रभावी वापर हे देवबाभळी नाटकाचे वैशिष्ट्य कसे ते स्पष्ट करा.
७. देवबाभळी नाटकातील तुकारामांचे अभंग व त्यांच्या अर्थ लिहा.
८. नाटक या साहित्य प्रकाराची वैशिष्ट्ये लिहा.
९. स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील मराठी नाटकांचा इतिहास थोडक्यात लिहा.
१०. 'देवबाभळी' या नाटकात स्त्रीवादाची संयत मांडणी कशी केली आहे, ते लिहा.
११. 'देवबाभळी' नाटकातून अलक्षित स्त्रियांच्या अंतरीच्या वेदनेची गोष्ट कशी मांडली आहे?

प्रश्न क्रमांक ५ टीपा लिहा (सराव प्रश्न प्रश्न पेढी)

१. अभिवाचनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
२. अभिवाचनाचा उद्देश स्पष्ट करा.
३. अभिवाचनासाठी पूरक साधने कोणती ते लिहा.
४. अभिवाचनासाठी आवश्यक गुण
५. अभिवाचनाची गरज लिहा.
६. अभिवाचनाचा आवश्यक क्षमता कोणत्या ते लिहा.
७. प्रभावी अभिवाचनासाठी कोणती पूरक साधने तुम्ही वापराल ते लिहा.
८. अभिवाचनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
९. अभिवाचनाची क्षेत्रे कोणती ते लिहा.
१०. अभिवाचनासाठी मुख्यतः कोणत्या भाषिक कौशल्यांची गरज असते ?
११. अभिवाचनाचे प्रकार कोणते ?
१२. अभिवाचनाद्वारे कोणत्या व्यावसायिक संधी उपलब्ध आहेत ?
१३. अभिवाचनाद्वारे कोणते कलात्मक कार्य साध्य केले जाते, याबद्दल थोडक्यात लिहा.